

ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

УДК 356/359

Я.І. Король¹**Е.Е. Григорян¹****О.О. Лісніченко²**¹*Військова академія (м. Одеса), Україна*²*Науково-дослідний центр Збройних Сил України «Державний океанаріум», м. Одеса, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ У ХОДІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЩОДО ІЗОЛЯЦІЇ РАЙОНУ КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ (ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ)

У статті проаналізовані проблемні питання радіаційного, хімічного, біологічного захисту загальновійськових підрозділів у ході виконання завдань з ізоляції району кризової ситуації (збройного конфлікту) в рамках вимог щодо формування багатофункціональних мобільних частин Сухопутних військ Збройних Сил України.

Ключові слова: бойове забезпечення, ізоляція, РХБ захист, потенційно небезпечні об'єкти, РХБ зараження.

Постановка проблеми

Актуальність питань організації бойового забезпечення, складовою частиною якого є радіаційний, хімічний, біологічний захист, обумовлена загальною політичною обстановкою як на території нашої країни, так і збереженням високого рівня радіаційної, хімічної небезпеки в сучасному світі внаслідок локальних війн, збройних конфліктів, беспрецедентної загрози міжнародного тероризму, загострення криміногенної обстановки в середині держави, так і безперервного зростання масштабів хімічного виробництва, досягнень хімії в галузі органічного синтезу, величезного розмаїття синтезованих речовин з високою токсичністю [1].

І хоча за досвідом останніх локальних війн та збройних конфліктів основними засобами збройної боротьби, як правило, залишається звичайна зброя, не виключається скоєння противником диверсій та застосування зброї по об'єктах ядерної енергетики та хімічної промисловості, що може призвести до зараження великих територій місцевості [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Матеріали сучасних закордонних та вітчизняних публікацій показують, що значна увага приділяється аналізу сучасного характеру ведення бойових дій [2, 3, 4].

Зміни, що відбуваються на міжнародній політичній арені протягом останніх десятиріч не призвели до стабілізації обстановки, підвищилась імовірність розв'язання та ведення бойових дій на регіональному рівні (як приклад – бойові дії в Лівії, Сирії, Іраку, протистояння Ізраїлю та Палестини, гібридна війна Російської Федерації проти України).

Характер і зміст війн сучасності визначається та залежить від матеріально-технічної бази військових формувань протиборчих сторін.

За останні десятиріч суттєво підвищились максимальна дальність, точність, потужність нанесення ударів та вогню засобів ураження. Постійно модифікуються та вдосконалюються зразки звичайної зброї. Паралельно з цим розвивається і надходить на озброєння армій провідних країн світу зброя на нових фізичних принципах. Закладено основи широкомасштабного впровадження досягнень, пов'язаних з нанотехнологіями, синтезом високоенергетичних речовин, створенням нових матеріалів.

І хоча аналіз локальних війн та збройних конфліктів сучасності свідчить, що основними засобами збройної боротьби, як правило, залишаються звичайні види зброї, а застосування хімічної зброї здійснювалось в окремих випадках (громадянська війна у Сирії, бойові дії в Іраку), держави, які мають на

озброєнні зброю масового ураження, у випадку загрози їх існуванню можуть застосувати її як останній вирішальний довід у протиборстві сторін. Також завжди залишається велика імовірність зруйнування промислових та енергетичних об'єктів, у тому числі хімічно небезпечних. Так, наприклад, внаслідок проведення повітряно-наступальної операції в Югославії «Союзницька сила» було зруйновано понад 20 хімічно небезпечних об'єктів, що супроводжувалось масштабними пожежами та масовим викидом токсичних речовин широкого спектру дії.

Крім цього, значна різниця у воєнних потенціалах протиборчих сторін також може стати причиною широкого застосування в ході бойових дій з боку слабозвиненої сторони нестандартних дій, диверсійних і терористичних методів боротьби, що суттєво ускладнює противнику виконання заходів щодо адекватного реагування та реалізації технологічної переваги. І навіть конвенція Організації Об'єднаних Націй від 1993 року про заборону розроблення, виробництва, накопичення та застосування хімічної зброї і про її знищення цього не зупинить. Конвенція, безумовно, є значним кроком у напрямку позбавлення людства від загрози масового знищення, але її ратифікація дає помилкове відчуття безпеки.

На цьому фоні особливої загрози для міжнародної безпеки набула активізація міжнародного тероризму як засобу реалізації політичних та економічних інтересів певних політичних кол та організацій. Не дарма хімічну зброю часто називають зброєю бідних країн, оскільки на її виготовлення не потрібно витратити великих коштів і часу, порівняно з іншими засобами масового ураження.

Не зважаючи на заборону, за різними даними, арсенал хімічної зброї продовжує розвиватись. Насамперед за рахунок створення бінарних боєприпасів, наявність яких важко проконтролювати, оскільки їх складовими, які зберігаються окремо є нетоксичні речовини. По друге, спостерігається швидкий розвиток зброї не летальної дії, де експерти на одне з перших місць ставлять нові хімічні засоби, що призводять до тимчасового знешкодження особового складу противника та визначають перспективним напрямком створення речовин-інкапситувантів та ірритантів, на більшість з яких не розповсюджується заборона конвенції 1993 року.

Що стосується окремо ірритантів, то за комплексом своїх властивостей вони можуть бути досить ефективним для виснаження живої сили противника. Ефект застосування наркотичних анальгетиків та еметиків за умови забезпечення раптовості може стати приголомшливим. Наприклад, уражені наркотичними анальгетиками можуть тимчасово втрачати здібності триматись на ногах, а при ураженні еметиками у постраждалих спостерігається нестримна блювота, яка супроводжується діареєю. У зв'язку з виділенням блювотних мас уражені змушені скидати протигазу навіть при перебуванні на зараженій місцевості.

Окремо варто звернути увагу на те, що провідними країнами світу вже розроблені основи технологій для створення хімічних агентів зброї нелетальної дії, які ефективно впливають на бойову та спеціальну техніку.

Розроблені речовини (наприклад, порошок тетрафторетилену), при обробці якими поверхня ділянок доріг злітно-посадкових смуг або майданчиків стає склизкою як лід, що значно ускладнює рух транспортних засобів та пересування особового складу. За допомогою тетрафторетилену можливо тимчасово заблокувати транспортні вузли противника.

Як наслідок, паралельно з розвитком засобів ураження, належна увага повинна приділятися розвитку засобів захисту.

Виклад основного матеріалу

Жорсткі умови сучасності, в тому числі на фоні поширення концепції гібридної війни, характерними рисами якої є порушення країною-агресором міжнародних норм ведення бойових дій, нехтування досягнутими угодами та домовленостями, широке використання НЗФ та ДРГ, вимагають від Збройних Сил України продовження якісного оновлення з огляду не тільки на регіональні, а й на загальносвітові тенденції розвитку та зміни в воєнно-політичній сфері, в тому числі з питань організації та забезпечення радіаційного, хімічного, біологічного захисту. Що стосується забезпечення радіаційного, хімічного, біологічного захисту військових частин (підрозділів), призначених для виконання завдань в ешелоні ізоляції району кризової ситуації (збройного конфлікту), то основними їх завданнями є: створення зони

безпеки на території, що прилягає до зони внутрішнього збройного конфлікту, недопущення входу та виходу незаконно створених збройних формувань і диверсійно-розвідувальних груп противника за її межі, здійснення контрольно-пропускного режиму [9, 10].

В класичному варіанті створюється передовий та тиловий рубежі ізоляції; район вважається ізолюваним, якщо між сусідніми підрозділами, розташованими уздовж внутрішнього кола ізоляції, існує зоровий і вогневий зв'язок, але забезпечення цього іноді потребує залучення великої кількості сил та засобів. Тому для виконання завдань з ізоляції району кризової ситуації (збройного конфлікту) створюється система блокпостів, сторожових застав, контрольно-пропускних пунктів, окремих пунктів на ймовірних напрямках висування незаконних збройних формувань.

Якісна організація та практичне виконання завдань з ізоляції району кризової ситуації (збройного конфлікту) суттєво може впливати на тривалість збройного конфлікту та його ескалацію, оскільки обмежити поповнення людських ресурсів, озброєння, техніки та інших матеріальних ресурсів у злочинців можливо лише перекриттям шляхів їх постачання.

Досвід проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, в цілому, підтверджує прогнози воєнних науковців та військових фахівців провідних країн світу, згідно з якими класичне поняття театру воєнних дій втратить своє географічне значення. Воно перетворюється в певний оперативний простір з вогнищами, де відбуваються окремі бої, тобто суцільна лінія фронту зникає. На цьому «мозаїчному» полі значна частина сил і засобів розпадається на автономно діючі підрозділи та групи. Виникає ефект «малих боїв» між повністю або частково автономними тактичними групами та загонами. Часто вони розділені територіями, на яких розташовуються об'єкти життєзабезпечення населення та промислові об'єкти, частина з яких належить до потенційно небезпечних. На фоні підвищення активності міжнародного тероризму це свідчить про зростання хімічної безпеки, в тому числі для військ, навіть в умовах відсутності безпосереднього зіткнення з противником. В умовах відсутності у незаконних збройних формувань достатньої кількості сил для прориву ешелону ізоляції звичайними засобами, вони можуть різко змінити умови обстановки та співвідношення сил на свою користь. В результаті терористичного акту (аварії) на хімічно небезпечному об'єкті можливе створення зони хімічного зараження, за наслідками подібне застосуванню зброї масового ураження.

Як приклад, Донецька та Луганська області: наявність в тут розвинутого промислового потенціалу, концентрація об'єктів підвищеної безпеки, накопичення значної кількості високотоксичних відходів, припинення роботи низки потенційно небезпечних підприємств є основою високого ступеня техногенної безпеки в регіоні.

Серед вищезазначених об'єктів особливу техногенну загрозу становлять:

у Донецькій області – ДП «Костянтинівський державний хімічний завод», аміакопровід ДП «Укрхімтрансаміак»;

у Луганській області – ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот»», аміакопровід «Тольятті-Одеса», Рубіжанський казенний хімічний завод «Зоря», Лисичанський нафтопереробний завод «ЛІНІК».

Промислово-виробничі фонди потенційно небезпечних об'єктів мають високий рівень зносу, основне стаціонарне устаткування має граничний ресурс експлуатації.

Всього у Донецькій області хімічна безпека визначається наявністю 76 об'єктів, у тому числі 12 – першого ступеня, 20 – другого ступеня, 8 – третього ступеня, 36 – четвертого ступеня хімічної безпеки і проходженням по її території ділянки підведеного аміакопроводу від ВАТ «Концерн «Стирол»» до магістрального аміакопроводу ГОРЛІВКА–ПАНІЮТІНО.

Це частина відомого аміакопроводу ОДЕСА–ТОЛЬЯТТІ, протяжність якого по території України становить 1018 км, він пролягає через територію семи областей України – Донецької (146,5 км), Харківської (275,6 км), Дніпропетровської (277,9 км), Запорізької (31 км), Херсонської (29,2 км), Миколаївської (159,6 км), Одеської (84,7 км).

В Донецькій області зосереджено 27,0 тис. тонн НХР, у тому числі: хлор – 557,0 тонн, аміак – 5,0 тис. тонн.

Найбільші небезпечні об'єкти:

ВАТ «Концерн Стірол» (м. Горлівка), в технологічному процесі використовується аміак – 2200 т. Прогнозована глибина можливої зони хімічного зараження – до 20 км, площа – 20,3 км².

Верхньо-Кальміуська фільтрувальна станція Донецького РВУ КП «Компанія Вода-Донбасу» – 345 т хлору, глибина можливої зони хімічного зараження може сягати до 20 км.

Оцінка ступеня хімічної небезпеки в області в цілому показує, що можлива зона хімічного зараження складає 403 км² (30 % території області), сумарна чисельність населення, що потрапляє у вказану зону складає 463 тис. осіб (10 % населення області).

Оцінка можливих зон ураження при виникненні надзвичайних ситуацій на пожежовибухо-небезпечних об'єктах показує, що можливі зони ураження можуть досягати площі до 12,5 км² із населенням до 450 тис. осіб.

У **Луганській області** хімічна небезпека визначається наявністю 34 хімічно небезпечних об'єктів, у тому числі 4 – першого ступеня, 2 – другого ступеня, 3 – третього ступеня, 25 – четвертого ступеня хімічної небезпеки і проходженням по її території ділянки підведеного аміакопроводу.

В області зосереджено 30,0 тис. тон НХР, у тому числі: хлор – 22,0 тонни, аміак – 18,0 тис. тонн.

Найбільші запаси НХР зосереджені на підприємстві ПрАТ «Сєверодонецьке об'єднання «Азот»» (17,83 тис. тонн).

Оцінка ступеня хімічної небезпеки показує, що 34 адміністративно-територіальних одиниць області (22 міста і 12 сільських районів) є хімічно небезпечними.

Можлива зона хімічного зараження складає 8,5 тис. км² (30% території області), сумарна чисельність населення, що потрапляє у вказану зону, складає 240 тис. осіб.

Ці умови будуть впливати на сучасний загальновійськовий бій, в якому головна роль, як і раніше, відводиться механізованим, танковим військам. Тільки вони, володіючи високими вогневими та маневреними можливостями, спроможні самостійно або у взаємодії з підрозділами інших родів військ стійко утримувати важливі рубежі та завершити розгром противника.

Враховуючи сучасні умови та наявну організаційно-штатну структуру *омбр (отбр)* Збройних Сил України, варто звернути увагу на низьку спроможність бригади виконати повний комплекс заходів радіаційного, хімічного, біологічного захисту своїми силами наявними штатними технічними засобами. Причиною цього стали передчасні тенденції щодо зниження ролі та місця видів бойового забезпечення у веденні бойових дій. Не у повному обсязі враховане співвідношення озброєння та військової техніки різних поколінь [5].

Крім того, при веденні бойових дій самостійно у відриві від головних сил виникає необхідність виконання практично всього комплексу радіаційного, хімічного, біологічного захисту.

Основними завданнями РХБ захисту підрозділів, що входять до складу ешелону ізоляції, можуть бути: виявлення та оцінка радіаційної, хімічної, біологічної обстановки, підтримання живучості підрозділів при діях в умовах РХБ зараження, зниження помітності підрозділів та об'єктів (участь у тактичному маскуванні) і вогневе ураження противника запалювальною зброєю.

Виявлення та оцінка РХБ обстановки в механізованому батальйоні (роті) включає радіаційну, хімічну розвідку; радіаційний та хімічний контроль; збір та обробку інформації про РХБ обстановку.

Радіаційна та хімічна розвідка в батальйоні (роті) організовується та ведеться для отримання даних про фактичну радіаційну, хімічну (а за наявністю відповідних приладів – і біологічну) обстановку та своєчасного оповіщення підрозділів для визначення найбільш доцільних способів дій в обстановці, що склалася. Радіаційна та хімічна розвідка в механізованому батальйоні (роті) ведеться спеціально призначеними розрахунками (екіпажами) рот (батареї), шляхом виставлення на командно-спостережних пунктах постів радіаційного та хімічного спостереження. В окремих випадках батальйону може додаватись відділення РХБ розвідки з підрозділу військ РХБ захисту.

Радіаційний і хімічний контроль організовується та ведеться з метою отримання даних для оцінки боєздатності підрозділів та визначення обсягу їх спеціальної обробки. Здійснюється спеціально підготовленими розрахунками та медичним пунктом батальйону.

Необхідність проведення контролю пов'язана з тим, що, наприклад, при діях підрозділів у зонах забруднених внаслідок аварій (зруйнувань) на об'єктах ядерної промисловості озброєння та військова техніка будуть забруднені дрібнодисперсними довгоживучими радіонуклідами, спроможними стійко утримуватись в лакофарбовому покритті і становити небезпеку для особового складу та потребуватимуть проведення спеціальної обробки.

Збір та обробка даних про радіаційну і хімічну обстановку проводиться для оцінки масштабів наслідків радіаційного, хімічного зараження, забезпечення цією інформацією вищих штабів та підпорядкованих командирів. В батальйоні цей захід виконується штабом.

Підтримання живучості підрозділів в умовах РХБ зараження спрямоване на максимальне зменшення втрат особового складу, зниження негативного впливу на нього іонізуючого випромінювання, небезпечних хімічних речовин та біологічних засобів. Це досягається своєчасним оповіщенням про РХБ зараження; застосуванням особовим складом засобів індивідуального та колективного захисту, захисних властивостей озброєння, техніки, інших об'єктів та місцевості; виконанням режимно-обмежувальних заходів.

Зниження помітності підрозділів та об'єктів при виконанні завдань з ізоляції району кризової ситуації (збройного конфлікту) досягається не стільки широкомасштабною аерозольною протидією засобам розвідки та ураження противника (хоча це і не виключається при здійсненні маневру підрозділами), а насамперед застосуванням радіопоглинаючих матеріалів та маскувальних пінних покриттів.

Для вогневого ураження противника можуть застосовуватись вогнеметні підрозділи військ РХБ захисту, які додаються загальновійськовим підрозділам.

Наявна організаційно-штатна структура штатних підрозділів РХБ захисту та розглянутий порядок організації і виконання завдань РХБ захисту підрозділів дає підстави вважати, що це питання потребує більш детального вивчення.

По-перше, в ланці батальйон (рота) найбільш слабким місцем залишається питання виявлення та оцінювання РХБ обстановки, оскільки підготовлені розрахунки рот (батареї), призначені для ведення РХБ спостереження, не спроможні вести РХ розвідку в обсязі, необхідному для прийняття командиром доцільного рішення на виконання завдань в умовах РХБ зараження, насамперед, у зв'язку з застарілістю приладів РХ розвідки. Технічні засоби для ведення хімічної розвідки та РХ контролю зараження озброєння і техніки та інших об'єктів повинні бути дистанційними.

До речі, це загальносвітові пріоритетні тенденції розвитку систем радіаційної, хімічної розвідки, а саме – удосконалення машин РХБ розвідки вважається створення універсального модульного комплексу апаратури, що забезпечують збір, обробку та передачу інформації про зміни РХБ обстановки в масштабі реального часу [11].

Так, збройні сили країн-членів НАТО на машинах розвідки широко використовують прилади виробництва американо-німецької фірми «Букер», а саме RAPID – це компактний портативний інфрачервоний детектор для дистанційного виявлення викидів хімічних речовин у режимі реального часу. Прилад дає можливість автоматичного визначення та моніторингу усіх відомих бойових отруйних речовин та промислових токсинів з відстані у декілька кілометрів, як стаціонарно так і в процесі пересування. Це дає можливість вести спостереження з метою уникнення терористичних актів при проведенні масових заходів. Останні розробки забезпечили інтеграцію приладів RAPID для формування системи тріангуляції та можливості проведення топографічного аналізу.

В армії США широко використовується легкий дистанційний автоматичний газосигналізатор JSLSACD, призначений для виявлення парів отруйних речовин нервово-паралітичної та шкірно-наривної груп на відстані до 5 км і подачі сигналу хімічної тривоги. Прилад встановлюється на об'єкти автобронетанкової техніки, безпілотні літальні апарати та вертольоти.

Що стосується Російської федерації, то ще в 2007 році її збройні сили прийняли на озброєння прилади серії ПХРДД-2 (виготовляються з 2004 року) та ПХРДД-3, призначені для виявлення парів широкого кола токсичних агентів, в тому числі, їх суміші в приземному шарі атмосфери в польових умовах на фоні топографічних об'єктів, оповіщення про їх появу в полі зору приладів, індикації інформації про концентрацію речовин в багатокомпонентних сумішах, координати напрямку та час

виявлення, а також передачі інформації про результати розвідки за встановленим протоколом обміну даних. Ці прилади спроможні виявляти до 200 основних отруйних речовин на відстані до 2 км (ПХРДД-2Б (бортовий)) та 1 км (ПХРДД-3 (малогабаритний переносний)).

Також для своєчасного виявлення небезпечних хімічних речовин, особливо підрозділами, які виконують завдання у відриві від головних сил, можуть використовуватись індикаторні плівки (папір), подібні плівкам АП-1 або індикаторному паперу АБС-М8.

Проблематичним залишається й оперативне виявлення біологічних агентів. У Збройних Силах України для їх індикації використовують аналізатор спеціальних домішок АСП, який також має низку недоліків, таких як обмежений спектр агентів, що виявляються, погіршення порогу чутливості за умов роботи у запиленій атмосфері і як наслідок – великий відсоток хибних сигналів. Крім того, для його безперервної роботи протягом доби необхідно витратити до 4 літрів індикаторного реактиву з комплексу індикаторних засобів, а аналіз визначення групової належності та ступеня патогенності відібраних АСП біологічних аерозолів здійснюється кваліфікованими фахівцями-бактеріологами та вірусологами у спеціальних мікробіологічних лабораторіях, що в свою чергу не дозволяє своєчасно реагувати на загрози біологічного зараження.

По-друге, щоб бути ефективним, збір, обробка та передача даних про РХБ обстановку в районі виконання бойового завдання повинні бути в режимі реального часу або максимально близьким до нього. Для цього необхідне створення наземних мобільних комплексів виявлення та оцінки РХБ обстановки, обладнаних засобами автоматизації процесів виявлення, первинної обробки та передачі інформації про РХБ обстановку і навігаційних даних в автоматичному режимі та розробка безпілотних літальних апаратів, оснащених бортовими комплексами дистанційного виявлення заражених ділянок місцевості [6, 7].

Іншою проблемою РХБ захисту підрозділів ланки батальйон (рота) є проведення спеціальної обробки підрозділів, у зв'язку з тим, що вона залишається досить трудомістким заходом, але тільки після його проведення особовий склад підрозділів, потрапивши під РХБ зараження, може діяти без засобів захисту, а також продовжувати використовувати озброєння та військову техніку.

На цей час підрозділи мають бортові комплекти спеціальної обробки, які забезпечують проведення тільки часткової спеціальної обробки. Тому у разі застосування противником зброї масового ураження, або потрапляння в зону, заражену стійкими небезпечними хімічними речовинами, для ліквідації зараження (проведення повної спеціальної обробки) необхідно залучати сили та засоби роти РХБ бригади. Враховуючи виконання підрозділами загальновійськових частин бойових завдань на широкому фронті, повна спеціальна обробка може бути проведена не раніше 3-5 годин після зараження, а це неприпустимо в умовах сучасних автономних бойових дій.

Питання помітності підрозділів та об'єктів в бою також потребують подальшого вирішення, спрямованого на зменшення помітності озброєння та військової техніки на місцевості за рахунок використання різних піноутворювальних хімічних речовин. Застосування пін не тільки знижує помітність танків, БМП, БТР у радіолокаційному, середньому та далекому інфрачервоному спектрі, але й забезпечує їх захист зі збереженням маскувальних властивостей протягом тривалого часу, який визначається складом рецептури та метеорологічними умовами. Нанесення шару піноутворюючої речовини з відповідним забарвленням на поверхню елементів ОВТ ускладнює їх виявлення і значно послаблює теплове випромінювання цієї поверхні [8].

Роботи в цьому напрямку ведуться в багатьох країнах світу. В США Окриджською національною лабораторією успішно ведуться розробки електропровідної графітової піни HCGF (Highly Conductive Graphite Foam), яку планується використовувати в якості засобу зниження теплових, електромагнітних та акустичних сигнатур бойової техніки. Графітова піна має дві корисні властивості: вона є чудовим провідником тепла, але при цьому дуже легка. Військові машини отримують дві переваги: піна сприяє охолодженню поверхні та основних компонентів, що піддаються інтенсивному нагріванню, наприклад, двигуна, радіаторів і одночасно знижують теплові сигнатури. Зниження електромагнітних та акустичних сигнатур досягається за рахунок звукопоглинальних характеристик та електропровідності графітової піни.

В армії Російської Федерації прийняті на озброєння та успішно використовуються піноутворюючі рецептури ПОР-01КФ та ПОР-02ПУ на основі пінополіуретану. Формування маскувальних пінних покриттів механізоване та проводиться як стаціонарно, так і в польових умовах, з використанням комплексу генераторів маскувальних пінних покриттів ГМПП, якими оснащені авторозливні станції АРС-14 та станції рухомі пінні універсальні СППУ.

Досвід локальних війн і збройних конфліктів останніх десятиліть підтвердив доцільність та ефективність застосування реактивних вогнететів у ході бойових дій тактичного масштабу. Він свідчить, що вогневі можливості вогнететних підрозділів, озброєних реактивними піхотними вогнететами РПВ-А, в найбільшому ступені реалізовані при сумісних діях з механізованими підрозділами. Тому напрошується висновок про необхідність проведення організаційних змін, що сприятимуть максимальному наближенню вогнететників до механізованих підрозділів. При цьому не буде необхідності в багатократному перепідпорядкуванні вогнететних підрозділів (бригада – батальйон – рота – взвод).

Висновки та рекомендації

З урахуванням вищеперерахованого, доцільно наступне.

В механізованому батальйоні мати штатне відділення РХБ розвідки у складі 3 військовослужбовців та машину РХБ розвідки типу РХМ-4.

Бойову техніку оснастити вмонтованими сучасними технічними засобами РХБ розвідки та контролю (локальними датчиками, сигналізаторами), які дозволяють здійснювати дистанційне виявлення радіоактивних, хімічних та інших токсичних речовин і біологічних засобів, з подальшим переданням даних про РХБ обстановку на КП, КСП.

В цьому разі зникає необхідність у виокремленні спеціально підготовлених розрахунків (екіпажів) від рот (батареї) для ведення радіаційного, хімічного, біологічного спостереження.

Вдосконалення можливостей наявної системи активного захисту броньованих об'єктів здійснити за рахунок створення підсистеми швидкої постановки аерозольних завіс, що забезпечувала б ефективну протидію засобам розвідки противника та високоточній зброї завдяки постановці в заданому місці та широкому частотному діапазоні маскувannya.

Паралельно з цим необхідна модернізація та впровадження на тактичному рівні систем дистанційного управління засобами аерозольної протидії призначеними для автоматизованого розкладання димових засобів та управління ними в реальному масштабі часу.

Включення вогнететних підрозділів до складу механізованого батальйону, що підвищить згодженість дій та ефективність їх бойового застосування. При цьому буде спрощена схема управління. Це дасть змогу командирі механізованого батальйону в стислі терміни суттєво підвищити вогневі можливості підрозділів ізоляції (блокування), а за необхідності – самостійно створювати штурмові групи, спроможні виконувати багатопланові завдання. При цьому варто очікувати і більш раціонального ешелонування боєкомплекту, адже дві треті вогнететних пострілів буде зосереджено в транспорті батальйону. Крім того, для підвищення ефективності застосування вогнететних підрозділів у ближньому бою, крім реактивних піхотних вогнететів, доцільно передбачити їх озброєння і струменевими піхотними вогнететами. Для забезпечення ефективного застосування вогнететних підрозділів у бойових порядках загальновійськових підрозділів, підвищення їх захищеності та маневреності, в тому числі в умовах вогневого контакту з противником, необхідно розробити спеціальну броньовану бойову машину вогнететників.

Також варто звернути увагу на те, що при автономному виконанні бойових завдань механізованим батальйоном хтось повинен бути безпосереднім організатором РХБ захисту в ньому. Командир та начальник штабу батальйону за обсягом покладених на них завдань не спроможні приділяти цим питанням необхідну кількість уваги, але ці обов'язки можливо покласти на командира вогнететного взводу.

Список використаних джерел

1. Левченко О.Є. Хімічна безпека як елемент національної безпеки / О.Є. Левченко // Наука і практика. – 2014. – № 1(2). – 38 с.
2. О применении химического оружия боевиками в Сирии // Зарубежное военное обозрение. – 2013. – № 6. – 102 с.
3. Воробьев И.И. Тактика в локальных войнах и вооруженных конфликтах / И.И. Воробьев. – М. : Военная мысль, 2006. – № 2.
4. Антипов В.Б. Военно-химическая безопасность в общей системе национальной безопасности России / В.Б. Антипов, С.В. Новиков. – М. : Военная мысль, 2013. – № 4.
5. Коробка В.П. Перспективи розвитку ОБТ військ РХБ захисту на період до 2025 року / В.П. Коробка // Матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції ЦНДІ ЗСУ. – К, 2012. – 92 с.
6. Ісмаїлов І.Н. Обґрунтування необхідності маскування хімічними пінами зразків ОБТ під час підготовки, ведення операцій (бойових дій) / І.Н. Ісмаїлов, Р.В. Бутенко, Р.В. Кобилінський. – ЦНДІ ЗСУ, 2012. – № 2 (60).
7. Коробка В.П. Підвищення ефективності ведення радіаційної, хімічної та біологічної розвідки шляхом застосування безпілотних літальних апаратів / В.П. Коробка, О.М. Журавський, В.В. Ткаченко. – К. : Наука і оборона, 2013. – № 2. – 29 с.
8. Демідчик Ф.А. Шляхи підвищення ефективності маскування озброєння та військової техніки / Ф.А. Демідчик, О.В. Ситник // Збірник наукових праць НАДПСУ, 2014. – № 1(61). – 31 с.
9. Панченко В.Ю. Способи ізоляції дій підрозділів внутрішніх військ та їх класифікація / В.Ю. Панченко, Є.Г. Башкатов, Т.А. Сутюшев, П.В. Пістряк // Збірник наукових праць ХУПС, 2013. – № 2.(35). – 202 с.
10. Варута В.П. Аналіз способів дій, які використовують військові угруповання під час проведення спеціальних операцій по знешкодженню незаконних збройних формувань / В.П. Варута, І.С. Луговський // Збірник наукових праць ХУПС, 2013. – № 1 (34). – 190 с.
11. Технічне переоснащення підрозділів РХБ захисту сучасними зраза4ками ОБТ: Бюлетень з військово-економічних та військово-технічних питань іноземних держав № 2 (72). – К., 2012. – 62 с.

Рецензент: Б.П. Булгаков, к.військ.н., доц., Військова академія (м. Одеса).

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАДИАЦИОННОЙ, ХИМИЧЕСКОЙ, БИОЛОГИЧЕСКОЙ ЗАЩИТЫ ВОЙСКОВЫХ ФОРМИРОВАНИЙ В ХОДЕ ВЫПОЛНЕНИЯ ЗАДАЧ ПО ИЗОЛЯЦИИ РАЙОНА КРИЗИСНОЙ СИТУАЦИИ (ВОЕННОГО КОНФЛИКТА)

Я.И. Король, Э.Э. Григорян, О.О. Лисниченко

В статье проанализировано проблемные вопросы радиационной, химической, биологической защиты общевойсковых подразделений в ходе выполнения задач по изоляции района кризисной ситуации (военного конфликта) в рамках требований по формированию многофункциональных мобильных частей Сухопутных войск Вооруженных Сил Украины.

Ключевые слова: боевое обеспечение, изоляция, РХБ защита, потенциально опасные объекты, РХБ заражение.

ACTUAL PROBLEMS OF THE RADIATION, CHEMICAL AND BIOLOGICAL SECURITY OF THE MILITARY UNITS FOR CARRY OUT MISSIONS TO ISOLATE AN AREA OF CRISIS SITUATION (MILITARY CONFLICT)

J. Korol, E. Grigoryan, O. Lisnichenko

The article analyses the problematic issues of the radiation, chemical, biological security of the combined arms units for carry out missions to isolate an area of crisis situation (military conflict) according to the requirements for formatting the Ukrainian Army's multifunctional mobile units.

Keywords: combat support, isolation, RCB security potentially threatened objects, RCB contamination.